NICHOLAS EMILIOU
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. február 2.[1]

C-543/21. sz. ügy

Verband Sozialer Wettbewerb eV
kontra
famila-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG

(a Bundesgerichtshof [szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Eladási ár – Olyan visszaváltható csomagolásban értékesített italok és joghurtok, amelyek után visszatéríthető betétdíjat számítanak fel – Azon nemzeti szabályozás, amely a kereskedőket arra kötelezi, hogy a termék árától elkülönítve jelöljék meg a betétdíj összegét, és megtiltja a teljes összeg feltüntetését”

I. Bevezetés

1. Amikor visszaváltható üvegpalackban, például „1 € plusz 0,25 € betétdíjként” feltüntetett áron értékesített ivóvizet vásárolunk, ahol a 25 cent betéti díjat a palack visszavitelekor visszatérítik, mennyibe kerül valójában nekünk ez az ivóvíz?

2. Röviden ez a kérdés áll a jelen ügy középpontjában.

3. A Verband Sozialer Wettbewerb eV (a továbbiakban: felperes) úgy ítélte meg, hogy a famila-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG (a továbbiakban: alperes) jogellenesen járt el, amikor a visszaváltható csomagolásban értékesített italok és joghurtok áraként tüntette fel a betétdíjat *nem* tartalmazó árat (amely betétdíj összegét a reklámban is feltüntették, ámde külön). A felperes tehát keresetet indított az alperessel szemben eltiltás, valamint a felszólítás költségeinek átalányjellegű megtérítése iránt.

4. E keresetnek első fokon helyt adtak, majd azt másodfokon elutasították. A felülvizsgálati kérelmet elbíráló Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország), a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy hogyan kell értelmeznie az „eladási árnak” a 98/6/EK irányelv[2] 2. cikkének a) pontja értelmében vett fogalmát, és különösen hogy e fogalom magában foglalja-e az olyan visszaváltható palackok vagy poharak után fizetendő betétdíjat, amelyekben az italokhoz vagy a joghurtokhoz hasonló termékeket értékesítenek. Abban az

[1] Eredeti nyelv: angol.

[2] A fogyasztók számára kínált termékek árának feltüntetésével kapcsolatos fogyasztóvédelemről szóló, 1998. február 16-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1998. L 80., 27. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 32. o.).

esetben, ha a betétdíj összegét az „eladási ár” részének kell tekinteni, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a (maga a termék árának és a betétdíjnak megfelelő) teljes összeg feltüntetését tiltó nemzeti szabályozás a 98/6 irányelv 10. cikke értelmében az árra vonatkozó fogyasztói tájékoztatás és az árak fogyasztók általi összehasonlíthatósága tekintetében előnyösebb rendelkezés-e. Igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az ilyen rendelkezés ahhoz vezet-e, hogy a fogyasztókat megfosztja a (teljes árra vonatkozó) jelentős információtól, és így azt mindenképpen kizárja a 2005/29/EK irányelv[3] által megvalósított teljes harmonizáció.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

5. A 98/6 irányelv célja annak 1. cikke szerint, hogy „a fogyasztói tájékoztatás javítása és az árak összehasonlításának megkönnyítése érdekében előírja a kereskedők által a fogyasztók számára kínált termékek eladási árának és mértékegységenkénti árának feltüntetését”.

6. A 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében „eladási ár: a termék egy egységére vagy a termék egy adott mennyiségére vonatkozó végleges ár, beleértve a hozzáadottérték-adót és minden egyéb adót”.

7. Ugyanezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján „az eladási árat és az egységárat valamennyi, az 1. cikkben említett termékre vonatkozóan feltüntetik, az egységár feltüntetése az 5. cikk rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, [amely cikk kivételeket ír elő az egységár feltüntetésének kötelezettsége alól]. Az egységárat nem szükséges jelezni, ha az ugyanaz, mint az eladási ár.”

8. A 3. cikk (4) bekezdése alapján „az 1. cikkben említett termékek eladási árát megemlítő bármely hirdetésnek az 5. cikknek megfelelően jeleznie kell az egységárat is”.

9. A 98/6 irányelv 10. cikke előírja, hogy ezen irányelv „nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el vagy tartsanak hatályban, amelyek előnyösebbek a fogyasztói tájékoztatás és az árak összehasonlítása tekintetében, a Szerződés alapján fennálló kötelezettségeik sérelme nélkül”.

B. A nemzeti jog

10. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a Preisangabenverordnung (az árak feltüntetéséről szóló rendelet, a továbbiakban: PAngV) 1. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy minden olyan személynek, aki üzletszerűen vagy bármely más címen rendszeresen kínál árukat vagy szolgáltatásokat a fogyasztóknak, vagy aki eladóként az ár megjelölése mellett a végső fogyasztónak címzett reklámot helyez el, fel kell tüntetnie a fizetendő árat, beleértve a forgalmi adót és az ár minden egyéb összetevőjét (teljes ár). Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből az

[3] A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2005. L 149., 22. o.).

is kitűnik, hogy a PAngV 1. §-ának (4) bekezdése értelmében ha az áru ellenértékén felül visszatéríthető biztosítékot is kérnek, annak összegét az áru vagy szolgáltatás ára mellett kell feltüntetni, és nem kell teljes összeget képezni.

III. A tényállás, a nemzeti eljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11. Az alperes élelmiszeripari termékeket forgalmaz. Az alperes egy reklámfüzetben olyan üvegpalackokban értékesített italokat, illetve poharakban értékesített joghurtot reklámozott, amelyek a vásárláskor felszámított betétdíj ellenében visszaválthatók. A betétdíj nem volt beleszámítva a feltüntetett árakba, hanem a „plusz … € betéti díj” toldattal volt feltüntetve. A felperes, a tagjainak a versenyjog tiszteletben tartásához fűződő érdekét érvényesítő egyesület ezt elfogadhatatlannak tekintette a teljes ár feltüntetésének hiánya miatt, és keresetet indított az alperes ellen eltiltás, valamint a felszólítással összefüggő költségek átalányjellegű megtérítése iránt.

12. A Landgericht (regionális bíróság, Németország) elmarasztalta az alperest. A fellebbezést elbíráló bíróság azonban elutasította a keresetet.

13. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a másodfokú bíróságnak kétségei merültek fel azzal kapcsolatban, hogy úgy kell-e értelmezni a PAngV 1. §-a (1) bekezdésének első mondatát, hogy a teljes árba bele kell számítani a betétdíjat, hozzátéve, hogy a keresetnek mindenesetre nem lehet helyt adni, mert a PAngV 1. §-ának (4) bekezdése (a teljes ár feltüntetésére vonatkozó kötelezettségtől) eltérést engedő rendelkezést tartalmaz arra az esetre, ha visszatéríthető betétdíjat is felszámítanak. A másodfokú bíróság azt is kifejtette, hogy még ha e rendelkezés ellentétes is az uniós joggal, az hatályos jogot képez, és nem egyeztethető össze a jogállami elvekkel az alperes annak ellenére történő elmarasztalása, hogy tiszteletben tartotta e rendelkezést.

14. A kérdést előterjesztő bírósághoz, a Bundesgerichtshofhoz (szövetségi legfelsőbb bíróság) benyújtott felülvizsgálati kérelmében a felperes az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kéri.

15. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a PAngV 1. §-a (1) bekezdésének első mondata a Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (a tisztességtelen verseny tilalmáról szóló német törvény, a továbbiakban: UWG) 3a. §-a értelmében vett piaci magatartási szabálynak minősül. Amennyiben ez arra kötelezi a kereskedőket, hogy tüntessék fel a hozzáadottérték-adót tartalmazó „teljes” árat, e rendelkezés alapját a kérdést előterjesztő bíróság szerint a 98/6/EK irányelv 1. cikke, 2. cikkének a) pontja, 3. cikke és 4. cikkének (1) bekezdése képezi. Ezért az, hogy az alperes megsértette-e a PAngV 1. §-a (1) bekezdésének első mondatát, az említett irányelv fent említett rendelkezéseinek értelmezésétől, különösen pedig attól a kérdéstől függ, hogy a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett eladási árnak tartalmaznia kell-e azt a betétdíjat, amelyet a visszaváltható palackokban vagy poharakban értékesített áruk vásárlásakor meg kell fizetni.

16. A kérdést előterjesztő bíróság – megjegyezve, hogy az e kérdésre adott igenlő válasszal főszabály szerint ellentétes lenne a PAngV 1. §-ának (4) bekezdésében előírt nemzeti szabály – megállapítja, hogy ez utóbbi továbbra is hatályban tartható, amennyiben előnyösebbnek tekinthető az árakra vonatkozó fogyasztói tájékoztatás és az árak összehasonlítása tekintetében, amilyen rendelkezést a tagállamok a 98/6 irányelv 10. cikke alapján jogosultak elfogadni. A kérdést előterjesztő bíróságnak mindazonáltal kétségei vannak afelől, hogy a nemzeti jogszabály

mindenesetre ellentétes-e a 2005/29 irányelvvel, amely teljes harmonizációt hajtott végre, és így azzal ellentétes a nemzeti szabályok elfogadása, még ha azok előnyösebbek is a fogyasztók számára.

17. E körülmények között a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [98/6] irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett eladási ár fogalmát, hogy annak tartalmaznia kell azt a betétdíjat, amelyet a fogyasztónak meg kell fizetnie betétdíjas palackokban vagy betétdíjas poharakban forgalmazott áruk vásárlásakor?

Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén:

2) A [98/6] irányelv 10. cikke alapján lehetőségük van-e a tagállamoknak arra, hogy a [98/6] irányelv 2. cikkének a) pontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) és (4) bekezdésétől eltérő – a [PAngV] 1. §-ának (4) bekezdésében foglalthoz hasonló – olyan szabályozást tartsanak hatályban, amely szerint abban az esetben, ha valamely áru ellenértékén felül visszatéríthető biztosítékot is kérnek, annak összegét az áru ára mellett kell feltüntetni, és nem kell teljes összeget képezni, vagy ez ellentétes a teljes harmonizáció [2005/29] irányelv által követett elvével?”

18. Írásbeli észrevételeket a felperes, az alperes, a német kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be. Ugyanezek a felek szóban is előadták érveiket a 2022. október 19-én tartott tárgyaláson.

IV. Elemzés

19. Elemzésemet a betétdíjas rendszerek céljára és szélesebb összefüggéseire vonatkozó előzetes megjegyzésekkel kezdem (A). Ezt követően bemutatom azokat az érveket, amelyek véleményem szerint annak megállapításához vezetnek, hogy az „eladási árnak” a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az *nem* foglalja magában a fogyasztót terhelő, visszatéríthető betétdíjat, amikor visszaváltható csomagolásban értékesített árut vásárol (B). Ez a megállapítás az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést okafogyottá teszi. Ugyanakkor abban az esetben, ha a Bíróság nem követné az első kérdésre vonatkozó javaslatomat, bemutatom azokat az okokat, amelyek alapján úgy vélem, hogy a PAngV 1. §-ának (4) bekezdéséhez hasonló nemzeti rendelkezést a 98/6 irányelv 10. cikke értelmében a fogyasztók tájékoztatását és az árak összehasonlítását illetően előnyösebb rendelkezésnek kell tekinteni, amelynek hatályban tartását nem zárja ki a 2005/29 irányelv által megvalósított teljes harmonizáció (C).

A. A betétdíjas rendszerekre vonatkozó előzetes megjegyzések

20. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó italokat és joghurtokat visszaváltható üvegcsomagolásban értékesítik, amelyek után betétdíjat számolnak fel. A betétdíj a csomagolások visszavitele esetén visszatérítendő.

21. Általánosságban a betétdíjas rendszerek olyan eszközök, amelyek arra ösztönzik a fogyasztókat, hogy az üres csomagolásokat a későbbi újrahasznosítás vagy újrafeldolgozás céljából visszavigyék, ahelyett hogy azokat egyszerűen eldobnák. [4]

22. A körforgásos gazdaság ezen eszköze bizonyosan nem új. Az OECD Database of Policy Instruments for the Environment (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, környezetvédelmi politikai eszközök adatbázisa) – a legkorábban azonosított példaként – az 1799. évi ír rendszerre hivatkozik, amely a szódavíz csomagolásának visszaváltását ösztönözte, és maga az adatbázis is az abban legrégebben nyilvántartásba vett rendszerként az 1971-es Oregon bottle bill-t (oregoni betétdíj szabály) tartalmazza. [5]

23. Ezen adatbázis keretében a betétdíjat olyan rendszerként határozták meg, amely „a potenciálisan szennyező termék árát kiegészítő díjjal terheli", amely díjat vissza kell téríteni, „amennyiben a szennyezés a termékek vagy azok maradványainak visszavitelével elkerülhető". [6]

24. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a csomagolások – lehetséges hulladékként – az uniós szabályozás hatálya alá tartoznak, beleértve ez utóbbiba korábban az emberi fogyasztásra szánt folyadékok tárolóiról szóló 85/339/EGK tanácsi irányelvet, [7] jelenleg pedig a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelvet [8] vagy az egyszer használatos műanyagokról szóló irányelvet. [9] Mivel ezek az irányelvek a betétdíjas (vagy betétdíjas visszaváltási) rendszereket olyan lehetséges eszközökként említik, amelyeket a tagállamok az ebben az összefüggésben meghatározott kötelezettségeik teljesítése érdekében bevezethetnek, hallgatólagosan elismerik, hogy e rendszerek képesek hatékonyan hozzájárulni a hulladékok környezetre gyakorolt hatásainak minimalizálásához. [10] Ezt kifejezetten elismerte az egyes veszélyes anyagokat tartalmazó szárazelemekről és akkumulátorokról szóló 91/157/EGK tanácsi irányelv (13) preambulumbekezdése. [11]

[4] Lásd e tekintetben: 2004. december 14-i Bizottság kontra Németország ítélet (C-463/01, EU:C:2004:797, 76. pont), valamint a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelv módosításáról szóló, 2018. május 30-i (EU) 2018/852 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2018. L 150., 141. o.) (a továbbiakban: 2018/852 irányelv) (4) preambulumbekezdése. Az áttekintéshez lásd: A European Repayding Scheme for Drinks Containers (European Refunding Scheme for Drinks Containers (Az italcsomagolások európai visszatérítési rendszere), Európai Parlament, 2011, 12. és azt követő oldalai, és legutóbb és konkrétabban a műanyagok vonatkozásában, Environment Ministers' commitments on plastics. National-level visions, actions and plans announced at the 2022 OECD Council at Ministerial Level (MCM) (A környezetvédelmi miniszterek műanyagokkal kapcsolatos kötelezettségvállalásai. Az OECD Tanácsának 2022-es miniszteri szintű találkozóján bejelentett nemzeti szintű elképzelések, fellépések és tervek), 2022. június, ENV/EPOC(2022)14.

[5] Policy Instruments for Environment, OECD, Database, 2017, 8. o.

[6] Ugyanott. Amint arra e forrás utal, a betétdíjas rendszerek nemcsak az italcsomagolásokra vonatkoznak, hanem más tárgyakra is kiterjedhetnek, mint például savas ólomakkumulátorok vagy használt gumiabroncsok.

[7] A csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló, 1994. december 20-i 94/62/EK tanácsi irányelv (HL 1994. L 365., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 13. kötet 349. o.) (a továbbiakban: a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv) által hatályon kívül helyezett, az emberi fogyasztásra szánt folyadékok tárolóiról szóló, 1985. június 27-i 85/339/EGK tanácsi irányelv (HL 1985. L 176., 18. o.).

[8] A fenti 4. lábjegyzetben hivatkozott, a 2018/852 irányelvvel módosított, a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv.

[9] Az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről szóló, 2019. június 5-i (EU) 2019/904 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 155., 1. o.).

[10] Lásd különösen a fenti 7. lábjegyzetben említett 85/339 tanácsi irányelv (7), (8) és (10) preambulumbekezdését, valamint 5. cikkének (2) bekezdését; a fenti 7. lábjegyzetben említett, a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló, módosított irányelv 5. cikke (1) bekezdésének a) pontjáb; a fenti 9. lábjegyzetben említett, az egyszer használatos műanyagokról szóló irányelv 9. cikke harmadik albekezdésének a) pontját.

[11] Az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról, továbbá a 91/157/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. szeptember 6-i 2006/66/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 266., 1. o.; helyesbítések: HL 2006. L 339., 39. o.; HL 2007. L 139., 39. o.) által hatályon kívül helyezett, az egyes veszélyes anyagokat tartalmazó szárazelemekről és akkumulátorokról szóló, 1991. március 18-i tanácsi irányelv (HL 1991. L 78., 38. o., magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 10. kötet, 240. o.).

25. Mindemellett, amikor a tagállamok betétdíjas rendszereket hoznak létre, továbbra is figyelemmel kell lenniük, egyebek mellett, az áruk szabad mozgására vonatkozó szabályokból eredő követelményekre. Ebben az összefüggésben a dán és a német szabályozás bizonyos aspektusait korábban azokkal összeegyeztethetetlennek ítélték. [12]

26. A tágabb összefüggés ezen elemeit szem előtt tartva, az ügy irataiból kitűnik, hogy az alapeljárás tárgyát képező PAngV 1. §-ának (4) bekezdését 1997-ben azért vezették be, hogy ösztönözzék az újrahasznosítható vagy újrafeldolgozható csomagolások rendszerét (és az árak jobb összehasonlíthatóságát a visszatéríthető betétdíj megfizetésével összefüggésben). A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy erre az 1993. évi „Flaschenpfand I” ügyben hozott ítéletére válaszul került sor. Értelmezésem szerint ebben az ítéletben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítélte meg, hogy a betétdíjas palackban elhelyezett üdítőitalok anélkül történő reklámozása, hogy a betétdíjat megemlítették volna, és a teljes árat megjelölték volna, összeegyeztethetetlen a PAngV-val. [13]

27. Emlékeztetőül, a PAngV 1. §-ának (4) bekezdése előírja, hogy a kereskedőknek fel kell tüntetniük magának a terméknek az árát *és* a betétdíj összegét, ha felszámítanak betétdíjat, megtiltva ugyanakkor a teljes összeg feltüntetését.

28. Ezért most rátérek az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre annak megvizsgálása érdekében, hogy az italok és élelmiszerek csomagolásai után felszámított betétdíj az újrahasznosításra és újrafeldolgozásra irányuló erőfeszítésekben való részvételre való ösztönzésen túlmenően részét képezi-e a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „eladási árnak”. Ha ez a helyzet, a betétdíj összegét bele kell foglalni az „eladási árba”, amelyet a 98/6 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében az „egységárral” együtt fel kell tüntetni a fogyasztóknak értékesített termékek esetében. Ez a következtetés minden olyan hirdetés esetében is releváns, amely az „eladási árat” említi, amely kérdés az említett irányelv 3. cikke (4) bekezdésének hatálya alá tartozik.

B. Az italok és a joghurtok visszaváltható csomagolása után felszámított betétdíj az „eladási ár” részét képezi-e?

29. A 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében az „eladási ár: a termék egy egységére vagy a termék egy adott mennyiségére vonatkozó végleges ár, beleértve a hozzáadottérték-adót és minden egyéb adót”. E kifejezések megfogalmazásának (1) a 98/6 irányelv által követett különös célkitűzések (2), valamint az egyéb uniós jogi eszközök által követett környezetvédelmi célkitűzések (3) fényében történő vizsgálata arra enged következtetni, hogy a betétdíj összege nem tekinthető az e rendelkezés értelmében vett „eladási ár” részének.

[12] 1988. szeptember 20-i Bizottság kontra Dánia ítélet (302/86, EU:C:1988:421); 2004. december 14-i Radlberger Getränkegesellschaft és S. Spitz ítélet (C-309/02, EU:C:2004:799); 2004. december 14-i Bizottság kontra Németország ítélet (C-463/01, EU:C:2004:797). Továbbá a nemzeti szabályozás és a betétdíjas rendszerekkel kapcsolatos gyakorlat tekintetében: 2021. június 9-i Dansk Erhverv kontra Bizottság ítélet (T-47/19, EU:T:2021:331), amely az SA.44865 (2016/FC) állami támogatás – Németország – A határ mentén elhelyezkedő német italüzleteknek nyújtott állítólagos állami támogatásról szóló, 2018. október 4-i C(2018) 6315 végleges bizottsági határozat jogszerűségére vonatkozik, amely a folyamatban lévő C-508/21 P. sz. ügyben benyújtott fellebbezés tárgyát képezi.

[13] BGH, 1993. október 14., I ZR 218/91. Az ítélet itt elérhető: https://research.wolterskluwer-online.de/document/bdbc1eba-d26c-4ffc-915c-2a5b764acf6b.

1. A 98/6 irányelv 2. cikke a) pontjának szövege

30. Az alábbiakban kifejtem, hogy az egyes csomagolások után felszámított, a csomagolás visszaváltásakor a fogyasztónak visszatérítendő betétdíj nem minősül „adónak” (a). Ezt követően rátérek azokra a pontosításokra, amelyeket a Bíróság az „eladási ár” fogalma tekintetében adott, amikor az e fogalomba tartozó elemeket úgy írta le, mint amelyek főszabály szerint olyan elkerülhetetlen elemek, amelyek az érintett javak megvételének pénzbeli ellenszolgáltatását képezik (b).

a) A szóban forgó betétdíj nem minősül „adónak”

31. Mindenekelőtt rámutatok arra, hogy a szóban forgó betétdíjat nem lehet „adónak” tekinteni, amely elemet a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja kifejezetten úgy említi, mint amely az „ár” részét képezi.

32. Ez csupán azért van így, mert az adóból származó bevételek általában állami bevételi forrásnak minősülnek, anélkül hogy visszterhes szolgáltatásról lenne szó. Márpedig ezen elemek egyike sem jelenik meg az olyan betétdíj esetében, mint amelyről az alapügyben szó van.

33. A kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatot nem érintve, úgy tűnik, hogy az alapügyben szóban forgó betétdíjak gyűjtéséből származó bevétel soha nem ér az államkincstárba. Ezenkívül, amint az az alábbiakban részletesebben kifejtésre kerül, a betétdíjat a csomagolás ellenértékeként lehet felfogni, amely azzal a feltétellel kerül felszámításra, hogy a visszavitelét követően visszatérítésre kerül.

34. Pontosabban az alapügyben szóban forgó betétdíjas (valamint általánosabban a hasonló betétdíjas) rendszer belső jellegéből az tűnik ki, hogy a felszámítás időpontjában az eladó (vagy akár a kereskedők szélesebb köre) vállalja, hogy elfogadja azon csomagolás visszavitelét, amely után a betétdíjat felszámolták, és a betétdíj összegét visszafizeti a fogyasztó (vagy valójában a csomagolást visszaváltó személy) részére. E tekintetben a német kormány kifejtette, hogy a kereskedők azon kötelezettsége, hogy elfogadják a csomagolást, és visszatérítsék a betétdíjat, időben nem korlátozott.

35. Ezen okoknál fogva úgy vélem, hogy a szóban forgó betétdíj nem tekinthető „adónak”.

36. E pontosításokkal áttérek a Bíróság által a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontjával összefüggésben tett különös pontosításokra, amelyeket fentebb már említettem, és amelyek annak meghatározására irányulnak, hogy az ár adott eleme „véglegesnek” minősíthető-e.

b) A szóban forgó betétdíj az ár végleges elemének minősül-e?

37. Ugyanis azon túl, hogy az „eladási árnak” a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontjában szereplő fogalmába kifejezetten belefoglalták az adókat, az irányelv nem tartalmaz semmilyen további utalást e fogalom pontos terjedelmére vonatkozóan, azon túlmenően, hogy az eladási ár a „végleges ár”.

38. E kifejezéseket a Citroën Commerce ítéletben [14] értelmezve – amely ügyet a jelen eljárásban részt vevő felek részletesen megtárgyaltak – a Bíróság ezen ítélet 37. pontjában úgy ítélte meg, hogy „végleges árként az eladási árnak szükségszerűen tartalmaznia kell az ár elkerülhetetlen és előre látható elemeit, mely elemek kötelezően a fogyasztót terhelik, és az érintett termék megvételének pénzbeli ellenszolgáltatását képezik”.

39. Ebben az ügyben a vevőnek a reklámban feltüntetett vételáron felül a gépjárműnek a gyártótól a kereskedőnek történő átadása költségeit is meg kellett fizetnie. E hirdetés az átadás költségeit is megemlítette, de – mint az alapügyben is – ezeket a költségeket külön tüntették fel. Ebben az összefüggésben a Bíróság hangsúlyozta, hogy a fogyasztónak ténylegesen meg kellett fizetnie e költségeket, amelyek többek között a gépjármű fogyasztó által választott helyre történő szállításának esetleges költségeitől eltérően elkerülhetetlenek és előre láthatóak. [15] E tényezők alapján a Bíróság megállapította, hogy azokat nem különállóan, hanem a gépjármű eladási árában kellett volna feltüntetni. [16]

40. Annak értékelése érdekében, hogy ugyanezt a következtetést lehet-e levonni a visszatéríthető betétdíjjal kapcsolatban, a Bíróság által a Citroën Commerce ítélet 37. pontjában kifejtett, a jelen indítvány fenti 38. pontjában hivatkozott tesztet alkalmazom, amely közelebbről nézve úgy tűnik, hogy két olyan alapvető szempontot foglal egybe, amelyek meghatározzák, hogy egy adott költséget a „végleges” ár, vagyis az „eladási ár” részének kell-e tekinteni: annak i) az érintett termék megvételének pénzbeli ellenszolgáltatását kell képeznie, és ii) elkerülhetetlennek kell lennie, mivel azt a fogyasztónak szükségszerűen és előre láthatóan meg kell fizetnie.

i) A szóban forgó betétdíj az érintett termék megvétele pénzbeli ellenszolgáltatásának minősül-e?

41. Először is, nem gondolom, hogy kétség merül fel a szóban forgóhoz hasonló betétdíj *pénzbeli* jellegét illetően.

42. Másodszor, a vonatkozó nemzeti jogra is figyelemmel, úgy tűnik, hogy a termék megvásárlása és a csomagolás visszaváltása között a fogyasztó nemcsak a termék, hanem a csomagolás tulajdonjogát is megszerzi, és főszabály szerint szabadon rendelkezhet azzal. E tekintetben, még ha egyet is értek az alperes és a német kormány azon véleményével, amely szerint nem a csomagolás megvásárlása az adásvétel elsődleges célja, és a fogyasztónak nem fűződik hozzá különösebb érdeke, úgy vélem, hogy e járulékos vásárlás nem kerülhető el, mivel a csomagolás és az abban értékesített termék egységet alkot, amint azt lényegében a felperes és a Bizottság is állítja.

43. Ez alapján úgy tűnik – a vonatkozó nemzeti jog sérelme nélkül –, hogy ha a fogyasztó „visszaviszi” a csomagolást és a kereskedő „visszatéríti” a betétdíjat, jogilag az következik, hogy a kereskedő (újra) megvásárolja a csomagolást, mivel ő feltétel nélkül köteles így eljárni. E kötelezettség továbbá nem korlátozható az e konkrét kereskedőtől vásárolt termékek csomagolásaira. A betétdíj „visszatérítésére” vonatkozó kötelezettség tehát a kereskedőhöz visszavitt csomagolásoknak a törvényben vagy egyéb módon meghatározott áron történő megvásárlására irányuló kötelezettségnek tűnik.

[14] 2016. július 7-i Citroën Commerce ítélet (C-476/14, EU:C:2016:527) (a továbbiakban: Citroën Commerce ítélet).

[15] Ily módon a Bíróság bizonyosan meg kívánta különböztetni ezeket az elkerülhetetlen költségeket az esetleges választható szolgáltatások árától. Ilyen választható szolgáltatásokról volt szó a fent hivatkozott Vueling Airlines ítéletben, amelyre a Bíróság hivatkozott. Lásd: Citroën Commerce ítélet (38–40. pont); 2014. szeptember 18-i Vueling Airlines ítélet (C-487/12, EU:C:2014:2232, 37. pont) (a továbbiakban: Vueling Airlines ítélet).

[16] Citroën Commerce ítélet, 41. pont. Értelmezésem szerint az ügy sajátosságaira tekintettel a Bíróságnak szükségtelen volt megvizsgálnia az ítélet 37. pontjában szereplő, a jelen indítvány 38. pontjában hivatkozott teszt utolsó elemét azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a szóban forgó költség az érintett termék megvételének pénzbeli ellenszolgáltatását képezi-e.

44. Megállapítható tehát, hogy ellentétben azzal, ami betétdíj hiányában a csomagolásokkal történik, a betétdíjas rendszer alkalmazása a csomagolásokat saját jogú és önálló gazdasági értékkel bíró javakká alakítja át, amely különbözik a tartalmuk gazdasági értékétől.

45. E megfontolások megalapozhatják azon álláspontot, amely szerint a csomagolások nem minősülnek a 98/6 irányelv 1. cikke értelmében vett, „a kereskedők által a fogyasztók számára kínált termékeknek”, amelyekhez az ezen irányelv 2. cikkének a) pontjában foglalt „eladási ár” kapcsolódik.[17] Ez tehát annak megállapításához vezetne, hogy a betétdíjat nem lehet az említett irányelv értelmében vett „eladási ár” elemének tekinteni, mivel az nem az *érintett termék* megvásárlásának, hanem a *csomagolás* mellékes megvásárlásának ellenszolgáltatását képezi.

46. Márpedig azon túl, hogy meglehetősen nehézkes, ez a felépítés nem keverendő össze azzal a – már említett – puszta ténnyel, hogy a csomagolások és az abban lévő áruk megvásárlása nem választható el, sem nyilvánvaló gyakorlati okok miatt, sem – bármely különös nemzeti jog sérelme nélkül – jogi szempontból. Ezen okok miatt azon a véleményen vagyok, hogy a betétdíjat úgy kell tekinteni, hogy az a 98/6 irányelv értelmében a kereskedők által a fogyasztók számára kínált termékek megvásárlása pénzbeli ellenszolgáltatásának részét képezi.

47. Meg kell azonban még határozni, hogy a betétdíjhoz kapcsolódó költségeket „elkerülhetetlennek” kell-e tekinteni.

ii) A szóban forgó betétdíj az ár elkerülhetetlen elemének minősül-e?

48. A jelen eljárásban részt vevő felek sok tekintetben vitatták azt a kérdést, hogy a betétdíj az ár elkerülhetetlen részének tekinthető-e. Ez a vita lényegében a betétdíj megfoghatatlan jellege által előidézett bizonytalanság körül forgott, amely díjat a vásárlás időpontjában a fogyasztó *kénytelen* megfizetni, még akkor is, ha azt a későbbiekben vissza is térítik a csomagolás visszaváltásakor.

49. A felperes és a Bizottság arra hivatkoznak, hogy a releváns időpontnak a vásárlás időpontjának kell lennie, mivel a fogyasztónak ebben az időpontban kell megfizetnie a teljes összeget ahhoz, hogy megvásárolja a szóban forgó terméket. Egyébiránt a Bizottság több olyan esetre is hivatkozott, amikor a csomagolást nem viszik vissza, így a betétdíj összegét nem követelik vissza. Pontosabban a Bizottság arra a helyzetre hivatkozott, amikor egy turista megvásárol egy ilyen terméket, majd elhagyja az ország területét, és így elveszti a lehetőséget a betétdíj visszakövetelésére. Hozzátette, hogy a csomagolás elveszhet vagy eltörhet, illetve utalt arra is, hogy a fogyasztó egyszerűen dönthet úgy, hogy azt megtartja és más célra, például házi lekvár tárolására használja.

50. Véleményem szerint a Bizottság helyesen sugallja azt, hogy a betétdíjas csomagolások közül némelyik új életet találhat, és valamilyen módon letérhet arról az útról, hogy (azonnal) újrahasznosítsák vagy újrafeldolgozzák azt, amire azt szánták. Bizonyosan dönthet valaki úgy, hogy bizonyos csomagolásokat nem visz vissza (és így lemond a betétdíj visszatérítésére vonatkozó lehetőségről), legyen szó akár üvegedényről, amelyeket házi eperlekvárhoz kíván felhasználni, vagy eredetileg sörrel töltött alumíniumkonzervről, amelyet egy nyári zenei fesztiválról hozott emlékként őrizhet meg. Alkalmanként az országon kívülre is utazhatunk, vagy egyszerűen nincs

[17] Emlékeztetek arra, hogy a 98/6 irányelv 1. cikke értelmében „ezen irányelv célja a fogyasztói tájékoztatás javítása és az árak összehasonlításának megkönnyítése érdekében előírja *a kereskedők által a fogyasztók számára kínált termékek eladási árának* és mértékegységenkénti árának feltüntetését”. Kiemelés tőlem.

időnk arra, hogy a betétdíjas csomagolást visszavigyük, vagy figyelmetlenségből eldobhatunk és összetörhetünk egy olyan üvegpalackot, amelyet vissza lehetett volna váltani, vagy újból fel lehetett volna használni, de amire sajnos soha sem kerül már sor.

51. Mindezek után azt az álláspontot képviselem, hogy ezek nem azok a *tipikus* helyzetek, amelyeket a betétdíjas csomagolások sorsához kell kapcsolni a kiürülésük után. E tekintetben a német kormány a tárgyalás során kifejtette, hogy 2019-ben a betétdíjas műanyag csomagolások 96%-át visszaváltották,[18] ami – legalábbis e tagállam vonatkozásában – a fogyasztók részéről arra irányuló erőteljes hajlandóságot mutat, hogy részt vegyenek az újrahasznosításra és újrafeldolgozásra irányuló erőfeszítésekben (függetlenül attól, hogy „versengő" alternatívák lehetnek például e csomagolások eldobása, azok gyakorlati felhasználás okán vagy érzelmi okokból való megtartása, azok véletlen széttörése vagy egyszerűen a róluk való megfeledkezés). Úgy tűnik tehát, hogy az esetek nagy többségében a betétdíjhoz kapcsolódó költségek *végső soron* elkerülhetők.

52. Ezenkívül, függetlenül a csomagolások visszaváltásának pontos mértékétől, úgy vélem, hogy a jelen összefüggésben leginkább az a fontos, hogy a betétdíj főszabály szerint visszatérít*hető*, és *ennek elvileg így kell lennie*.

53. A visszatéríthető betétdíj helyzete alapvetően különbözik a Citroën Commerce ügyben szereplő járműszállítás költségeit érintő helyzettől, amelyben úgy tűnik, hogy az „elkerülhetőség" kritériuma játszott elsődleges szerepet.

54. Talán ez az oka annak, hogy a jelen ügyben folytatott vita nagy része arra a kérdésre vonatkozott, hogy a visszatéríthető betétdíjhoz kapcsolódó költségek elkerülhetők-e, vagy sem. A jelen ügy keretében azonban az arra vonatkozó vita, hogy a két lehetséges időpont (termék megvásárlása vagy visszaváltása) közül melyik relevánsabb ezen értékelés szempontjából, azzal a kockázattal jár, hogy önmagába visszatérővé válik. A költség „elkerülhetetlenségének" kritériuma hasznos volt a Citroën Commerce ítélettel összefüggésben, amely véleményem szerint lehetővé tette a Bíróság számára annak kiemelését, hogy a szóban forgó átadási költségek nem a fogyasztó által választott *választható* szolgáltatásra vonatkoztak.[19] E kifejezések ugyanakkor kevésbé hasznosak a jelenlegi körülmények között, amelyek álláspontom szerint hatékonyan értékelhetők a „végleges" kifejezésen keresztül, amely az „eladási árat" jellemzi a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében, és amely közvetlenül szerepel e rendelkezésben.

55. Véleményem szerint a betétdíjas rendszer meghatározó eleme az, hogy a betétdíj az ár olyan részét képezi, amelyet a fogyasztó részére vissza lehet (és talán valóban vissza is kell) téríteni. Ez gyökeresen megváltoztatja a helyzetet, amikor arról van szó, hogy a fogyasztó által fizetett ár végleges-e ahhoz képest, amikor semmilyen betétdíjas rendszer nem alkalmazható. Más szóval, amint arra az alperes és a német kormány főszabály szerint hivatkozik, az a tény, hogy a betétdíj

[18] Megjegyzem, hogy az újratölthető palackok 98,5%-os visszaváltási mértékét jelzi az Awareness and Exchange of Best Practices on the Implementation and Enforcement of the Essential Requirements for Packaging and Packaging Waste (A csomagolásra és a csomagolási hulladékra vonatkozó alapvető követelmények végrehajtására vonatkozó tudatosság és legjobb gyakorlatok) végleges jelentés, Európai Bizottság, DG ENV, 2011. augusztus 3., 80. o., 5.1.2. pont, elérhető itt: https://ec.europa.eu/environment/pdf/waste/packaging/packaging_final_report.pdf.

[19] Lásd a fenti 39. pontot és a 15. lábjegyzetet. Emlékeztetek arra, hogy a Citroen Commerce ítéletben a Bíróság a korábbi Vueling Airlines ítéletre hivatkozott, amelyben megkülönböztette egyrészt a légi szolgáltatásra vonatkozó ár elkerülhetetlen és előre látható elemeit, amelyeket a végleges ár összetevőiként kell meghatározni, másrészt pedig az olyan szolgáltatáshoz kapcsolódó felárakat, amely magához a légi szolgáltatáshoz nem kötelező, és nem is elengedhetetlen (pl. poggyászszállítás), a Közösségben a légi járatok működtetésére vonatkozó közös szabályokról szóló, 2008. szeptember 24-i 1008/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2008. L 293., 3. o.) 23. cikkének (1) bekezdése értelmében.

igenis az ár *elkerülhetetlen* eleme lehet a vásárlás időpontjában, nem homályosítja el annak azon jellegét, miszerint az ár visszatérítendő eleme, és mint ilyen nem lehet a fogyasztót terhelő végleges ár része.

56. E megfontolások alapján tehát arra a következtetésre jutok, hogy a visszatéríthető betétdíj nem tekinthető a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „eladási ár” részének. Ezt a megállapítást egyébként alátámasztják az ezen irányelv által követett konkrét célok, amelyekre az alábbiakban visszatérek.

2. A 98/6 irányelv által elérni kívánt célok

57. A 98/6 irányelv célja annak 1. cikke értelmében, hogy „a fogyasztói tájékoztatás javítása és az árak összehasonlításának megkönnyítése érdekében előírja a kereskedők által a fogyasztók számára kínált termékek eladási árának és mértékegységenkénti árának feltüntetését”.

58. Ennek megfelelően az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján „az eladási árnak és az egységárnak egyértelműnek, könnyen beazonosíthatónak és tisztán olvashatónak kell lennie”.

59. Pontosabban a 98/6 irányelv 3. cikkének (1) bekezdéséből következik, hogy a kereskedőknek a 98/6 irányelv hatálya alá tartozó valamennyi termékre vonatkozóan fel kell tüntetniük az eladási árat és az egységárat.[20] Emellett a 3. cikk (4) bekezdése értelmében az eladási árát megemlítő bármely hirdetésnek jeleznie kell az egységárat is.

60. Bár az említett irányelv tárgyi hatálya vitathatatlanul elég széles körű, amikor az irányelv hatálya alá tartozó termékekről van szó,[21] különös jelentőséggel bír egy olyan helyzetben, amelyben a fogyasztónak különböző mennyiségben és csomagolástípusban kínálnak termékeket, és így érdeke fűződik ahhoz, hogy az árakat ugyanazon mértékegység alapján összehasonlíthassa.[22] Ugyanis, amint arra a Bíróság emlékeztetett, ezen eszköz elfogadásakor az uniós jogalkotónak nem az volt a célja, hogy „a fogyasztókat az árak feltüntetésével kapcsolatban általában, […] hanem kifejezetten a termékek árának különböző mennyiségi egységekre hivatkozással történő feltüntetésével kapcsolatban védje”.[23]

61. Ez alapján, és amint azt a kérdést előterjesztő bíróság is megállapította, amikor a fogyasztó számára „teljes eladási” áron kínálnak valamely terméket, jól tájékozottnak kell lennie arról, hogy ez a vásárlás konkrétan mennyibe fog neki kerülni.

62. Ebben a szakaszban vissza kívánok térni a felperesnek a Bizottság által a tárgyaláson megerősített érvére, amely egy olyan fogyasztóra vonatkozott, akinek mindösszesen egy euró áll a rendelkezésére. Ebben a példában a fogyasztó konkrétan egy olyan gyermek volt, aki – értelmezésem szerint – tévedésből azt hihette, hogy kedvenc itala megvásárolható 89 centért, és csak később derült ki, hogy nem ez a helyzet, mivel további 25 cent betétdíjat kell fizetni.

[20] A mértékegységenkénti ár feltüntetésére vonatkozó kötelezettség alól vannak kivételek, mint például a 3. cikk (1) bekezdésének utolsó mondata értelmében az, ha az „ugyanaz mint az eladási ár”.

[21] Erről tanúskodik az a tény, hogy a Citroën Commerce ítéletben a Bíróság a 98/6 irányelvet alkalmazta a gépjárműre vonatkozó reklámban szereplő ár feltüntetésére. Ezzel ellentétes álláspontot fejt ki Mengozzi főtanácsnok a Citroën Commerce ügyre vonatkozó indítványában (C-476/14, EU:C:2015:814; 50. pont) (a továbbiakban: Citroën Commerce ügyre vonatkozó indítvány) került kifejtésre.

[22] Citroën Commerce ügyre vonatkozó indítvány, 48. pont. Lásd még: Cruz Villalón főtanácsnok Bizottság kontra Belgium ügyre vonatkozó indítványa (C-421/12, EU:C:2013:769, 63. pont).

[23] 2014. július 10-i Bizottság kontra Belgium ítélet (C-421/12, EU:C:2014:2064, 59. pont).

63. Azt kell mondanom, hogy teljes mértékben átérzem azt a csalódást, amelyet ez a kis fogyasztó valószínűleg átélt, amikor a kiválasztott italt fizetésre bemutatja a pénztárosnak, és csak akkor fedezi fel, hogy a „0,89 €+0,25 € betétdíj” azt jelenti, hogy az több mint egy euróba kerül, ami azt jelenti, hogy sajnos nem tudja megvásárolni.

64. Mindazonáltal először is kiemelem, hogy a fogyasztóvédelmi jog rendelkezéseinek Bíróság általi értelmezését vezérlő szokásos hivatkozási alap az észszerűen jól tájékozott fogyasztó, nem pedig egy gyermekhez hasonló, kiszolgáltatott fogyasztó[24]. Másodszor megjegyzem, hogy egy adott termék teljes árára vonatkozó egyszerű tájékoztatás vitathatatlan előnyét mindenesetre azon hátrányokra tekintettel kell értékelni, amelyek a fogyasztók azon képességét illetően merülnek fel, hogy könnyen össze tudják hasonlítani a betétdíjas rendszer keretében és azon kívül értékesített termékek árát, vagy azokat, amelyekre eltérő összegű betétdíjakat alkalmaznak. Másként fogalmazva, az a mód, ahogyan minden egyes termék árát külön–külön megjelölik, nem akadályozhatja az összességükben vizsgált termékek árának összehasonlíthatóságát.

65. Ebben a tágabb összefüggésben tekintve, ha a betétdíj szerepel az eladási árban, fennáll a veszélye annak, hogy a fogyasztók hibás összehasonlításokat tesznek a különböző termékekért kért árak között, mivel közülük némelyikre vonatkozik a visszatéríthető betétdíj, míg másokra nem, és mivel különböző összegű betétdíjak alkalmazandók a csomagolás vagy termék típusától függően.[25] Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az ilyen megfontolások (a környezetvédelmi megfontolásokkal együtt) arra késztették a nemzeti jogalkotót, hogy fogadja el az alapügyben szóban forgó rendelkezést, a PAngV 1. §-ának (4) bekezdését, mivel a jogalkotó aggódott a betétdíjas rendszerben értékesített termékekkel kapcsolatban jelentkező vizuális hátrányról, mivel e termékek drágábbnak tűntek.

66. Egyébiránt emlékeztetek arra, hogy a 98/6 irányelv főszabály szerint nemcsak az eladási ár, hanem az egységár feltüntetésének kötelezettségét is előírja. A betétdíj összegének az eladási árba való beépítése véleményem szerint zavart kelthet az ilyen egységenkénti ár megállapításának módját illetően. Annál is inkább zavaró, mivel ez az ár véleményem szerint a legegyszerűbb eszköz a fogyasztó számára, hogy a különböző mennyiségben értékesített termékek árát összehasonlítsa.

67. A 98/6 irányelv által követett célokkal kapcsolatos e megfontolások véleményem szerint megerősítik azon korábbi következtetésemet, amely szerint a betétdíj nem tekinthető a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „eladási ár” részének.

68. Úgy vélem, hogy ugyanez vonatkozik azokra a környezeti célkitűzésekre is, amelyekhez a betétdíjas rendszerek elsődlegesen kapcsolódnak, amint azt az alábbiakban részletesebben kifejtem.

[24] Lásd e tekintetben a 2005/29 irányelv (18) preambulumbekezdését és többek között a 2021. február 3-i Stichting Waternet ítéletet (C-922/19, EU:C:2021:91, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[25] A német kormány kifejtette, hogy a belföldi termékeket illetően a betétdíj 2, 3, 8, 15 vagy 25 centet kitevő különböző mértéke a csomagolás típusától függően alkalmazandó. E termékek teljes ára tehát még akkor is változhat, ha azokat azonos mennyiségben értékesítik. Ezenkívül e kormány azt is kifejtette, hogy az importált termékekre nem vonatkozhat e betétdíj, vagy eltérő mértékű betétdíj vonatkozhat e termékekre.

3. A 98/6 irányelv tágabb környezetvédelmi háttere

69. A betétdíjas rendszerek mindenekelőtt a környezetvédelmi politika eszközei, amennyiben a hulladékok környezetre gyakorolt káros hatásának csökkentése érdekében arra ösztönzik a fogyasztókat, hogy részt vegyenek az újrahasznosításban vagy újrafeldolgozásban. E rendszereket e minőségükben kifejezetten vagy hallgatólagosan elismeri az uniós szabályozás, amint arra a jelen indítvány A. szakasza röviden emlékeztet.

70. Emlékeztetőül, ezt kifejezetten elismerte az egyes veszélyes anyagokat tartalmazó szárazelemekről és akkumulátorokról szóló irányelv [26] (13) preambulumbekezdése.

71. Emellett az emberi fogyasztásra szánt folyadékok tárolóiról szóló (már hatályon kívül helyezett) 85/339 irányelv [27] 5. cikkének (2) bekezdésében kimondta, hogy „ha betétdíjas rendszert alkalmaznak, a tagállamok kötelesek megtenni minden szükséges intézkedést annak biztosítására, hogy a fogyasztót egyértelműen tájékoztassák a betétdíj összegéről”. Az ezen irányelvhez vezető javaslat egyértelművé teszi, hogy a Bizottság megvizsgálta konkrétabb és szigorúbb közös szabályok bevezetésének megfelelőségét, amelyek többek között a betétdíjas rendszerek fejlesztéséhez kapcsolódnak. Ez a javaslat még az „R” betű feltüntetését is javasolta az érintett csomagolásokon, de ezt a javaslatot nem vették figyelembe az elfogadott irányelvben, [28] amelyet később hatályon kívül helyezett a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv, [29] amint az már említésre került.

72. A Bizottság javaslata, amely a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv elfogadásához vezetett, elismeri az egyes tagállamok által tett erőfeszítéseket a különösen az egyszer használatos csomagolások használatából fakadó környezeti probléma kezelése érdekében, és rámutat az egyes tagállamokban bevezetett vagy bevezetendő betétdíjas rendszerekre. [30]

73. Mindazonáltal a szóban forgó irányelv eredeti változata nem tartalmazott semmilyen utalást a betétdíjas rendszerekre, [31] ami úgy tűnik, hogy az e rendszerek közül bizonyosak által az áruk szabad mozgására vonatkozó szabályok betartását illetően felvetett nehézségeket tükrözi, [32] amely szempontra a jelen indítványban már utaltam. [33]

74. Ezt azonban módosították az ezen irányelv 5. cikkében a 2018/852 irányelvvel bevezetett módosítások. [34] A módosított 5. cikk (1) bekezdésének a) pontja jelenleg úgy rendelkezik, hogy a „betétdíjas rendszerek” azon intézkedések közé tartoznak, amelyeket a tagállamok elfogadhatnak

[26] Hivatkozás a fenti 11. lábjegyzetben. „Mivel a gazdasági eszközök, mint a betétdíjas rendszer létrehozása, elősegítik a hulladékká vált elemek és akkumulátorok külön gyűjtését és újrahasznosítását”. Ezt a jogi aktust hatályon kívül helyezte a 11. lábjegyzetben említett 2006/66/EK irányelv, amely semmilyen konkrét utalást nem tartalmaz a betétdíjas rendszerekre. Lásd a „gyűjtési rendszerekről” szóló 8. cikkét.

[27] Hivatkozás a fenti 7. lábjegyzetben.

[28] Lásd az emberi fogyasztásra szánt folyadékok tárolóiról szóló tanácsi irányelvjavaslat 7. cikke (2) bekezdése a) pontjának tervezetét, COM/81/187 final (HL 1981. C 204., 6. o.), és az említett javaslat indokolásának 9. pontját.

[29] Hivatkozás a fenti 7. lábjegyzetben.

[30] A csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló tanácsi irányelvjavaslat, COM(92) 278 final, 1.3., 1.6. és 3.2. pont. A 28. lábjegyzetben hivatkozott, a 85/339 irányelv elfogadásához vezető javaslat indokolása is hasonló hivatkozásokat tartalmazott, 6–7. o.

[31] Lásd ezen irányelv eredeti változatának 7. cikkét a „Visszaváltási, gyűjtési és hasznosítási rendszerek” tekintetében.

[32] A fenti 30. lábjegyzetben hivatkozott COM/92/278 javaslat, 8. o., 4.1. pont. A javaslat a „dán ügyre” utal, vitathatatlanul az 1988. szeptember 20-i Bizottság kontra Dánia ítéletre (302/86, EU:C:1988:421) utalva, amelyet a javaslat 4. oldalán az 1.6. pont említ.

[33] Lásd a jelen indítvány 25. pontját.

[34] Hivatkozás a fenti 4. lábjegyzetben.

annak érdekében, hogy „környezetvédelmi szempontból megfelelő módon és a Szerződésnek megfelelően […] előmozdítsák a forgalomba hozott újrahasználható csomagolások és a csomagolások újrahasználatra szolgáló rendszerek arányának növelését”.

75. Ezenkívül 2018 óta a hulladékokról szóló irányelv [35] IVa. mellékletének 5. pontjából, valamint a 2019-ben elfogadott, az egyszer használatos műanyagokról szóló irányelv [36] 9. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének a) pontjából az következik, hogy a betétdíjas rendszereket úgy ismerik el, mint amelyeket a tagállamok lényegében a hulladék keletkezésének csökkentése vagy megelőzése érdekében alkalmazhatnak.

76. A csomagolás és a hulladék területén meglévő többé-kevésbé új uniós jogi eszközök tehát azt mutatják, hogy az uniós jogalkotó a betétdíjas rendszert olyan eszköznek tekinti, amely ténylegesen hozzájárulhat a környezetre gyakorolt káros hatások hosszú távú enyhítéséhez, a részletszabályok pedig – a Szerződés tiszteletben tartása mellett – a tagállamok hatáskörébe tartoznak.

77. A betétdíjas rendszer keretében értékesített termék teljes ára feltüntetésének a PAngV 1. §-ának (4) bekezdésében előírt tilalma olyan szabálynak tekinthető, amely – amint azt az alperes lényegében állítja, és amint azt a német kormány a tárgyaláson kifejtette – arra irányul, hogy felhívja a fogyasztó figyelmét arra, hogy az adott csomagolás újrahasznosítható vagy újrafeldolgozható. Ily módon a fogyasztókat arra ösztönözhetik, hogy ilyen, környezetbarátabbnak tekintett termékeket válasszanak. Ez az üzenet azonban gyengülhet, ha a teljes árat tüntetik fel, mivel az ár feltüntetésének módja azzal a kockázattal jár, hogy elmossa azt az információt, hogy betétdíjas rendszer működik.

78. A 98/6 irányelv külső (környezetvédelmi) összefüggésén alapuló ezen megfontolások tehát olyan többletelemnek minősülnek, amely véleményem szerint megerősíti azon korábbi következtetésemet, amely szerint a betétdíj összege nem tekinthető a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „eladási ár” részének.

79. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az első kérdésre azt a választ adja, hogy a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az „eladási ár” abban foglalt fogalma nem foglalja magában az olyan visszaváltható csomagolás után felszámított betétdíjat, amelyben a fogyasztóknak termékeket kínálnak.

C. Másodlagosan: a „teljes” ár feltüntetésének tilalma előnyösebb rendelkezésnek minősül, amely javítja az árakról való tájékoztatást és megkönnyíti az árak összehasonlítását

80. Abban az esetben, ha a Bíróság úgy döntene, hogy nem fogadja el az első kérdésre javasolt válaszomat, és arra a következtetésre jutna, hogy a betétdíj a 98/6 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „eladási ár” részét képezi, választ kell adni a kérdést előterjesztő bíróság által feltett azon második kérdésre, hogy a PAngV 1. §-ának (4) bekezdése hatályban tartható-e, mint a 98/6 irányelv 10. cikke értelmében vett „előnyösebb rendelkezés” (1), és ha igen, hatályban tartásának lehetősége ugyanakkor nem ellentétes-e a 2005/29 irányelv által megvalósított teljes harmonizációval (2).

[35] A hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. november 19-i módosított 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 312., 3. o.). Lásd még a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv módosításáról szóló, 2018. május 30-i (EU) 2018/851 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2018. L 150., 109. o.) (29) és (30) preambulumbekezdését, amely irányelv bevezette a IVa. mellékletet a hulladékokról szóló irányelvbe.

[36] Hivatkozás a fenti 9. lábjegyzetben.

1. A szóban forgó nemzeti szabály a 98/6 irányelv 10. cikke értelmében vett „előnyösebb rendelkezésnek” minősül-e?

81. Emlékeztetek arra, hogy a 98/6 irányelv 10. cikke lehetővé teszi az „előnyösebb” nemzeti intézkedések elfogadását „a fogyasztói tájékoztatás és az árak összehasonlítása tekintetében”. Így, ha a szóban forgó betétdíjat úgy kellene tekinteni, mint amely az „eladási ár” részét képezi, az eladási árban való feltüntetésének a PAngV 1. §-ának (4) bekezdése szerinti tilalma még akkor is összeegyeztethetőnek tekinthető a 98/6 irányelvvel, ha ilyen „előnyösebb” intézkedésnek minősül.

82. A kérdést előterjesztő bíróság azon a véleményen van, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezés nem előnyösebb a fogyasztók számára, mivel arra kötelezi őket, hogy saját maguk számítsák ki a teljes árat. Ezt az álláspontot osztja a Bizottság is.

83. Természetesen egyetértek azzal, hogy a szóban forgó nemzeti szabály arra kötelezi a fogyasztókat, hogy adják össze a két számjegyet a fizetendő ár teljes összegének kiderítéséhez. Mindemellett a betétdíjas rendszer mindenképpen megkerülhetetlenné teszi a számtani műveletet, függetlenül attól, hogy a betétdíj szerepel-e az eladási árban, vagy sem. Ami még fontosabb, az az, hogy a két szám összeadása szükségességének a fogyasztók számára kevésbé előnyösnek való minősítése véleményem szerint téves előfeltevést foglal magában a 98/6 irányelv által követett célokat illetően. E tekintetben és a jelen indítvány 64. pontjában tett észrevételeimre hivatkozva, az említett irányelvből nem következik, hogy az uniós jogalkotó meg akarta volna óvni az (észszerűen jól tájékozott) fogyasztót attól, hogy két számot össze kell adnia, amikor ez szükséges. A 98/6 irányelv inkább azon az elgondoláson nyugszik, hogy az ilyen észszerűen tájékozott fogyasztók számára az árak összehasonlításának egyszerűnek kell lennie. Ezt a célt tehát a betétdíjas rendszerek alkalmazásának sajátos helyzetében is figyelembe kell venni. A fent kifejtett okok miatt e célt leginkább egy olyan szabály szolgálja, mint amely a PAngV 1. §-ának (4) bekezdéséből következik.

84. E tekintetben utalok a jelen indítvány B.2. szakaszában tett észrevételekre, amelyekben kifejtettem, hogy az árakra vonatkozó fogyasztói tájékoztatás jobbá tételére irányuló célkitűzés optimális megvalósítása, valamint az árak fogyasztók általi összehasonlíthatósága akkor biztosított, ha a betétdíjat tartalmazó teljes ár összegét *nem* tüntették fel.

85. A betétdíjat is tartalmazó teljes összeg feltüntetése ugyanis bonyolultabbá teheti a különböző termékek árainak összehasonlítását, és egyébként zavart kelthet a mértékegységenkénti ár meghatározását illetően. Így abban az esetben, ha a betétdíjat az eladási ár részének kell tekinteni, véleményem szerint ugyanezek az érvek támasztják alá azt a következtetést, hogy a teljes összeg feltüntetésének hiánya a 98/6 irányelv 10. cikke értelmében előnyösebb intézkedésnek minősül, mint a teljes ár *feltüntetése*.

86. Mindemellett a 98/6 irányelv 10. cikke értelmében vett „előnyösebb intézkedések” elfogadása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az uniós jog egyéb rendelkezéseiből eredő kötelezettségeiket.[37] Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezés, még ha „előnyösebbnek” is tekinthető, hatályban tartható-e, vagy azt kizárja a 2005/29 irányelv által megvalósított teljes harmonizáció. A továbbiakban a jelen ügy ez utóbbi vetületével foglalkozom.

[37] Emlékeztetek a 98/6 irányelv 10. cikkében foglalt „a Szerződés alapján fennálló kötelezettségeik sérelme nélkül” kikötésre.

2. A szóban forgó nemzeti szabály és a 2005/29 irányelv

87. Amint azt már említettem, a kérdést előterjesztő bíróság második kérdésével annak tisztázására kéri a Bíróságot, hogy a PAngV 1. §-ának (4) bekezdésében foglalt rendelkezés ellentétes-e a 2005/29 irányelv alapján megvalósított teljes harmonizációval. Noha e kérdés megfogalmazása nem tárja fel a kérdést előterjesztő bíróság kétségének pontosabb okát, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban kifejtett érvek alapján úgy értelmezem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság lehetségesnek tartja, hogy a szóban forgó nemzeti szabály a 2005/29 irányelv értelmében „jelentősnek" minősülő tájékoztatás elmulasztását eredményezi, megsértve az irányelv reklámozással kapcsolatos követelményeit.

88. Azt is meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat a 2005/29 irányelv releváns jellemzőit részletezi, amely valóban teljes harmonizációt eredményezett,[38] és kitér ezen irányelv és a 98/6 irányelv közötti kapcsolatra is. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2005/29 irányelv nem teszi lehetővé eltérő nemzeti intézkedés elfogadását, még akkor sem, ha azt a 98/6 irányelv 10. cikke alapján „előnyösebbként" fogadták el, kivéve, ha a 2005/29 irányelvben meghatározott kifejezett mentességek hatálya alá tartozik, amelyek közül a kérdést előterjesztő bíróság szerint a jelen körülmények között egyik sem alkalmazható.

89. Bár elismerem a kérdést előterjesztő bíróság elemzésének mélységét, nem tartom szükségesnek, hogy azzal teljes mértékben foglalkozzak, mivel felhasználhatósága – ha jól értem a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit – azon az elgondoláson alapul, hogy a PAngV 1. §-ának (4) bekezdése eltér a 2005/29 irányelvben előírt azon követelménytől, hogy a fogyasztó részére „jelentős" információkat kell nyújtani a kínált termékek áráról.[39]

90. Mindazonáltal, amint azt az alábbiakban kifejtem, nem gondolom, hogy ez az előfeltevés helyes lenne.

91. Úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság különösen a 2005/29 irányelv 7. cikkének (5) bekezdésére alapítja a teljes ár feltüntetésére vonatkozó nemzeti tilalom európai uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatos kétségeit. E rendelkezés „jelentősnek" minősíti azokat a tájékoztatási követelményeket, amelyek a reklámozással összefüggésben alkalmazandók, és amelyeket más uniós jogi eszközök határoznak meg, és amelyek nem teljes körű felsorolását a 2005/29 irányelv II. melléklete tartalmazza.[40] E felsorolás többek között utal a 98/6 irányelv 3. cikkének (4) bekezdésére, amely főszabályként megköveteli, hogy az eladási árát is megemlítő bármely hirdetésnek jeleznie kell az egységárat is. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy

[38] Lásd többek között: 2014. július 10-i Bizottság kontra Belgium ítélet (C-421/12, EU:C:2014:2064, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[39] Megjegyzem, hogy a 2005/29 irányelv alapján történő értékelést általában a kereskedő által önkéntesen folytatott konkrét kereskedelmi gyakorlatra vagy az olyan nemzeti szabályozásra tekintettel kell elvégezni, amely minden körülmények között tiltja azt a konkrét magatartást, amely állítólagosan meghaladja a 2005/29 irányelv harmonizált szabályai által megengedett mértéket. Ezzel szemben a kérdést előterjesztő bíróság második kérdése annak értékelésére kéri a Bíróságot, hogy összeegyeztethető-e ezzel az irányelvvel az olyan magatartást előíró jogszabályi követelmény, amely e bíróság kétségei szerint tisztességtelen kereskedelmi gyakorlathoz vezethet. Mindemellett úgy vélem, hogy ez az értékelés indokolt, mivel ha a tagállamok előírhatják a kereskedőnek, hogy a 2005/29 irányelv értelmében vett tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülő magatartást tanúsítson, ez megfosztaná ezt az irányelvet hatékony érvényesülésétől.

[40] A 2005/29 irányelv 7. cikkének (5) bekezdése kimondja, hogy „jelentősnek minősülnek továbbá a közösségi jog által megállapított, a reklámot és a marketinget is magukban foglaló kereskedelmi kommunikációra vonatkozó tájékoztatási követelmények, amelyek nem teljes körű felsorolását a II. melléklet tartalmazza".

a fogyasztók számára kínált termékek eladási árára vonatkozó tájékoztatási kötelezettség (amelyet a 98/6 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése ír elő), amelyet bár nem szigorúan követel meg az említett irányelv 3. cikkének (4) bekezdése, szintén jelentősnek tekintendő.

92. A kérdést előterjesztő bíróság ezen aggályait úgy értelmezem, hogy azok azt jelentik, hogy e megfontolások keretében az eladási árnak a betétdíjat is magában foglaló „teljes árat" kell jelentenie, mivel a PAngV 1. §-ának (4) bekezdése megakadályozza, hogy ezt a konkrét információt *önmagában* a fogyasztó rendelkezésére bocsássák, az ellentétes lehet a 2005/29 irányelv 7. cikkében előírt azon követelménnyel, hogy (az árra) vonatkozó jelentős információkat megadják részére.

93. A kérdést előterjesztő bíróság kétségeinek megválaszolása érdekében megjegyzem először is, hogy a 2005/29 irányelv 7. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy a jelentős információ általában olyan információ, „amely az átlagfogyasztó tájékozott ügyleti döntéséhez szükséges, és [amelynek elmulasztása] ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna".

94. Másodszor megjegyzem, hogy az „adóval növelt ár" a 2005/29 irányelv 7. cikke (4) bekezdésének c) pontjában szerepel [41] a „vásárlásra való felhívás" keretében „jelentősnek" tekintett hatféle információ között. [42]

95. Harmadszor, igaz, hogy a Bíróság a fent hivatkozott Deroo-Blanquart ítéletben kimondta, hogy „a termék teljes ára és nem minden egyes elemének ára" minősül jelentős információnak, és hogy a 2005/29 irányelv 7. cikke (4) bekezdésének c) pontja szerint „a kereskedő köteles az érintett termék teljes árát a fogyasztó számára feltüntetni". [43] Ebben az ügyben a kereskedő feltüntette a fogyasztóknak csomagként kínált, előre telepített szoftverekkel rendelkező számítógép teljes árát, de az ár egyes összetevőit nem közölte. A Bíróság megállapította, hogy a számítógép és a szoftver ára külön feltüntetésének elmulasztása nem minősül a 2005/29 irányelv értelmében vett félrevezető kereskedelmi gyakorlatnak.

96. Értelmezésem szerint a Deroo-Blanquart ítéletben tett azon megállapítás, hogy a teljes ár jelentős információ, hallgatólagosan olyan helyzetekre utal, amelyekben a fogyasztó csak az ár egyes összetevőit kapja meg, amely nehézzé teszi számára a termék tényleges árának megértését. Önmagában nem gondolom, hogy az teljes mértékben átültethető lenne a jelen ügy körülményeire, mivel a jelen indítvány előző részében kifejtett okok miatt, annak köszönhetően, hogy az visszatéríthető, a betétdíjat aligha lehet összehasonlítani a számítógépbe telepített szoftverek vagy a közös ajánlatban szereplő bármely más elemért fizetendő árral.

97. Emellett úgy vélem, hogy a jelen összefüggésben nem az a releváns kérdés, hogy az ár teljes összege feltüntetésének tilalma a „jelentős információ" megadásának elmulasztását eredményezi-e, hanem az, hogy ez a PAngV 1. §-a (4) bekezdésének összességében vett hatása-e. Emlékeztetek arra, hogy e rendelkezés azon kívül, hogy e tilalmat tartalmazza, a termék árának *és* a betétdíj összegének feltüntetésére vonatkozó kötelezettséget is tartalmazza.

[41] A 7. cikk (4) bekezdésének c) pontja jelentős információnak minősíti „az adóval növelt árat, vagy – amennyiben a termék jellegéből adódóan az árat nem lehet előre észszerűen kiszámítani – az ár kiszámításának módját, valamint adott esetben az összes fuvardíjat, szállítási, vagy postaköltséget, illetve, amennyiben e költségeket nem lehet észszerűen előre kiszámítani, annak a ténynek a feltüntetését, hogy esetlegesen további költségek merülhetnek fel".

[42] A 2005/29 irányelv 2. cikkének i) pontja szerint a „vásárlásra való felhívás" „a termék tulajdonságait és árát az alkalmazott kereskedelmi kommunikációs eszköznek megfelelően feltüntető kereskedelmi kommunikáció, amely ezáltal lehetővé teszi a fogyasztó számára a vásárlást". Lásd e fogalom tekintetében: 2011. május 12-i Ving Sverige ítélet (C-122/10, EU:C:2011:299, 28. pont).

[43] 2016. szeptember 7-i ítélet (C-310/15, EU:C:2016:633, 46. pont) (a továbbiakban: Deroo-Blanquart ítélet).

98. Emlékeztetek továbbá arra is, hogy – amint azt a Bíróság a fent hivatkozott Deroo-Blanquart ítéletben [44] is kiemelte – a 2005/29 irányelv (14) preambulumbekezdésének megfelelően a jelentős információ olyan *kulcsfontosságú* információra utal, amelyre a fogyasztónak szüksége van a tájékozott ügyleti döntés meghozatalához.

99. E körülmények között azon a véleményen vagyok, hogy a két (egyértelműen) megjelölt és egymáshoz kapcsolódó elemből álló ár feltüntetése mint a „0,89 € + 0,25 € betétdíj” nem csupán a vásárlás időpontjában fizetendő teljes árra vonatkozó információt adja meg a fogyasztó számára, amelyet könnyen megállapíthat a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó, [45] hanem azt az ugyanolyan fontos információt is nyújtja, miszerint e termék egy betétdíjas rendszer keretében kerül értékesítésre, amelynek olyan konkrét gazdasági és környezetvédelmi vonatkozásai vannak, mint amelyeket fentebb leírtam.

100. Végül emlékeztetek arra, hogy ahhoz, hogy valamely gyakorlatot tisztességtelennek lehessen minősíteni a 2005/29 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése értelmében, annak többek között a fogyasztók gazdasági magatartásának jelentős torzításához kell vezetnie, amelyet – amint az a 2005/29 irányelv 2. cikkének e) pontjából kitűnik – úgy kell érteni, mint amely érzékelhető módon rontja a fogyasztó tájékozott döntés meghozatalára való képességét, és amely ezáltal olyan ügyleti döntés meghozatalára ösztönzi a fogyasztót, amelyet egyébként nem hozott volna meg.

101. Ezzel szemben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a PAngV 1. §-ának (4) bekezdését annak érdekében fogadták el, hogy fokozzák a fogyasztók azon képességét, hogy tájékozott döntést hozzanak az árak jobb összehasonlíthatósága alapján. A jelen indítvány előző részében végzett értékelésből az is következik, hogy a betétdíj külön feltüntetése a teljes ár feltüntetése nélkül hozzájárul a 98/6 irányelv által követett, a fogyasztók tájékoztatásának javítására és az árak összehasonlíthatóságának megkönnyítésére irányuló célkitűzések teljesítéséhez. Ilyen körülmények között nem látom, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezés önmagában miként vezethet ahhoz, hogy a kereskedőt olyan magatartásra kötelezi, amely a 2005/29 irányelv 2. cikkének e) pontja értelmében rontja a fogyasztók képességét.

102. A fentiek fényében ezért azt javaslom a Bíróságnak, hogy a második kérdésre azt a választ adja, hogy a 2005/29 irányelvvel nem ellentétes a PAngV 1. §-ának (4) bekezdéséhez hasonló olyan nemzeti rendelkezés, amely szerint abban az esetben, ha valamely áru ellenértékén felül visszatéríthető betétdíjat is kérnek, annak összegét az áru ára mellett kell feltüntetni, és nem kell teljes összeget képezni.

V. Végkövetkeztetés

103. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

„A fogyasztók számára kínált termékek árának feltüntetésével kapcsolatos fogyasztóvédelemről szóló, 1998. február 16-i 98/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének a) pontját

[44] Deroo-Blanquart ítélet, 48. pont.

[45] Ezt a hivatkozási alapot alkalmazza a 2005/29 irányelv (18) preambulumbekezdésének megfelelően.

a következőképpen kell értelmezni:

az eladási ár e rendelkezésben szereplő fogalma nem foglalja magában az olyan visszaváltható csomagolás után felszámított visszatéríthető betétdíjat, amelyben a terméket kínálják a fogyasztóknak.”